

Problémy harmonizace pracovních a rodinných povinností

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost 2003</i>
Otázky:	<i>EU.50, EU.51, EU.54, EU.64</i>
Termín terénního šetření:	<i>7. – 14. 4.</i>
Počet respondentů:	<i>1067</i>
Reprezentativita:	<i>obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Výběr respondentů:	<i>kvótní výběr</i>
Zveřejněno dne:	<i>28.5.2003</i>
Kód tiskové informace:	<i>EU30528</i>
Zpracovala:	<i>Jiří Vinopal</i>

Problematiku harmonizace rodinných a pracovních povinností sledovalo oddělení Gender & Sociologie Sociologického ústavu AV ČR v dubnovém dotazníku. Otázky analyzované v této výzkumné zprávě se týkaly pouze lidí, kteří mají nezaopatřené děti, některé jen lidí s dětmi v předškolním věku. Ostatním proto nebyly pokládány.

V první řadě byla položena otázka, zda dotázaní pocítili s harmonizací rodinných a pracovních vztahů nějaké problémy a pokud ano, v jakém věku dítěte byly největší.¹ Žádné problémy nezaznamenala téměř čtvrtina dotázaných (23%). Pokud pak již byly nějaké zaznamenány, přelomovým se jeví být 3. rok věku dítěte. Polovina respondentů totiž uvádí, že jejich komplikace s harmonizací pracovních a rodinných povinností se objevily v tomto období. Dalším významným mezníkem pak je 6. rok věku - do této doby se problémy projevíly již u čtyř z pěti respondentů, kteří vůbec nějaké pocítili. Zřejmě nepřekvapí fakt, že komplikace byly více zmiňovány ženami (82%), než muži (71%), ani to, že lidé v zaměstnaneckých pozicích je vnímali výrazně častěji, nežli samostatně výdělečně činní.

Kromě zjištění samotného faktu problematičnosti sladění práce s rodinou není bez zajímavosti sledovat, jakým důvodům jsou tyto obtíže připisovány.² Seřazení jednotlivých příčin od nejzávažnější po nejméně závažnou (v %) je v následující tabulce:

¹ „Ve kterém období vašeho života, jste měl největší problémy s harmonizací rodinných a pracovních povinností?“

² „Co bylo důvodem nemožnosti harmonizovat rodinu s prací, prací s rodinou? Vyberte všechny odpovědi, které připadají v úvahu.“

Tabulka 1.: Důvody nemožnosti harmonizovat rodinné a pracovní povinnosti (číselné hodnoty vyjadřují procenta lidí, kteří uvedli danou možnost)

	Celkem	Muži	Ženy
častá nemocnost dítěte, dětí	52	50	55
vysoké nároky v mém zaměstnání	36	48	25
nedostupnost výpomoci od prarodičů	36	30	41
nemožnost najmutí placené osoby pro výpomoc s péčí o děti nebo jiné členy rodiny	29	27	31
charakter práce partnera/ky, který mu dovoľoval pouze časově limitovaný nebo nepravidelný pobyt v místě bydliště	29	18	39
nemožnost najmutí placené osoby pro výpomoc s domácími pracemi	29	22	34
neochota partnera/ky podílet se na péči o domácnost	22	5	37
rodinné konflikty	22	18	25
neochota partnera/ky podílet se přiměřeně na výchově a péči o děti a další členy rodiny	21	6	34
neochota partnera/ky vzít odpovědnost za chod domácnosti na sebe,	19	7	30
nedostupnost vhodného zařízení péče o děti,	19	18	20
konflikty v zaměstnání	14	18	11
mé zdravotní problémy	13	9	16
fakt, že jsem žil bez partnera/ky (svobodná matka, matka po rozvodu nebo odluce partnerů, apod.)	10	3	15
nedostupnost vhodného zařízení péče o staré rodiče nebo další členy rodiny	8	9	7
jiný důvod	7	5	9

Analyticky lze rozlišit tři skupiny respondentů: Nejpočetnější skupina spatřuje důvody zejména ve své práci a z větší části je tvořena muži – těch spadá do této kategorie 64%, zatímco žen 43%. Druhá skupina vidí nejdůležitější příčiny nemožnosti harmonizovat rodinné a pracovní povinnosti v nedostupnosti výpomoci od okolí (prarodičů, zařízení pro děti, placená osoba apod.) a patří do ní shodně přibližně 30% mužů i žen. Třetí skupinou jsou pak lidé, kteří přikládají hlavní vinu neochotě partnera podílet se na rodinných povinnostech a ta je pochopitelně tvořena zejména ženami, kterých sem spadá 30%, oproti 4% mužů.

Co se týče problematiky výpomoci, byla hlouběji rozpracována otázka soukromé placené péče o předškolní děti.³ Výsledky ukazují, že pro většinu (62%) lidí s dětmi v předškolním věku je takové péče finančně nedostupná, pro pětinu dostupná je a 17% se k tomu nedokáže vyjádřit. Nedostupnost placené péče však nutně neznamená touhu po jejím využívání.

Tabulka 2.: Soukromá placená péče o předškolní děti

		Finanční dostupnost		
		ano	ne	neví
Chtěl by využívat	ano	52	42	26
	ne	45	46	52
	neví	3	12	22
	celkem	100	100	100

Jak je vidět v předchozí tabulce, podíl těch kteří tuto možnost mají a chtějí ji využívat, je jen o 10 procentních bodů větší, než u těch, pro které finančně dostupná není. Shodně téměř polovina všech lidí s dětmi v předškolním věku takovou péči využívat nechce vůbec. Pokud ji již využívat chtějí, pak by to mělo být dle vyjádření respondentů průměrně od 3. do 6. roku věku dítěte.

³ „Je pro Vás finančně dostupná soukromá placená péče o předškolní děti?“